

A possibility

GERMAINE KRUIP

Trance via oog en oor

Pieter T'Jonck
Gezien op 14 mei 2026
KVS Bol, in het kader van
Kunstenfestivaldesarts 2026

‘A possibility’ van Germaine Kruip is een vervolg op haar ‘A possibility of an abstraction’ (2016), maar staat ook dicht bij het één jaar oudere ‘A possibility of an abstraction – a square dance’ (2015). Het eerste deel van deze nieuwe voorstelling is een spel met licht en duister dat als twee druppels water op ‘an abstraction’ lijkt. Het tweede daarentegen, een fascinerend concert voor vier percussionisten van Hahn Rowe, doet door zijn performatieve karakter denken aan ‘a square dance’. Dit nieuwe werk verenigt zo inzichten van de twee oudere.

14 MEI 2026

‘A possibility’ begint als een spel met licht, zowel in de zaal als op het podium. Als de voorstelling al begonnen is lichten nog geregeld her en der spots op boven de zaal, in een grillig patroon. Ondertussen verschijnt op de achterwand van het podium een grijzig licht waartegen zich een zwarte bol met onduidelijke, onvaste contouren aftekent. Als het licht uit de zaal wegsterft verschijnen ook andere beelden zoals een zwarte rechthoek op een vale achtergrond. Het doet onweerstaanbaar denken aan schilderijen van Mark Rothko: ze hebben dezelfde bevreemdende, onbetrouwbare dieptewerking waarin je blik zich verliest.

Weg van de wereld

De experimentele cinema van iemand als Man Ray is evenmin ver weg: zuiver abstracte beelden die ontstaan door een lichtgevoelige film te manipuleren zonder iets te registreren. Ondanks het feit dat het zaallicht nog af en toe oplicht zink je als toeschouwer steeds verder weg in een visuele trance die je wegvoert van de concrete situatie in de zaal of op het podium. De soundscape op de achtergrond van Hahn Rowe geeft een extra zetje aan die rêverie.

Destijds schreef ik daarover dit in Etcetera: “Ergens halfweg de voorstelling, worden zowel het podium als de zaal compleet verduisterd. Het is wellicht de meest ingrijpende ervaring van de voorstelling: een totale akoestische en visuele stilte die bijzonder lang aanhoudt. Soms priemt er van boven of opzij van het podium wat licht, maar dan volgt weer het totale duister. Echt nieuw is het niet, maar het blijft bijzonder: door de duisternis verlies je elk gevoel van samenzijn en blijf je achter met een zwaar en onzeker lichaam, verloren in een ondoordringbaar zwerk. Die ervaring wordt uiteindelijk doorbroken met een verblindende lichtflits. Die onthult dat het podium tijdens de duisternis een witte achterwand kreeg, en dus veel sterker een puur abstracte kijkdoos werd dan in het begin”. Exact zo gaat het hier ook.

Door de duisternis verlies je elk gevoel van samenzijn en blijf je achter met een zwaar en onzeker lichaam

Daarop volgt echter een onverwacht keerpunt. De witte wand die zo plots, met een verblindende lichtflits, opdook in het eerste deel schuift naar boven en verdwijnt in de toneeltoren. In het halfduister tekenen de contouren van de achterwand van het podium zich nu vaag af. Een donker gordijn lijkt ervoor te schuiven, als een laatste optische illusie, maar meteen daarna verbreekt Kruip de betovering. Overal gaat weer volop licht schijnen en het doek achterin het podium schuift omhoog en toont het kale achtertoneel. Een groot object, vermoedelijk een decorstuk van een andere voorstelling, staat er plompverloren. We zijn weer in het hier en nu.

Scheurende trommelvliezen

Dat verandert opnieuw als een vrouw vanuit de zaal het podium opstapt terwijl vanuit de toneeltoren een meterslange, glanzende koperen buis horizontaal naar beneden zakt. Het is een instrument ontworpen door Thein Brass. De vrouw bespeelt het met hamertjes, eerst zacht maar dan steeds sneller en harder. De buis gaat resoneren en brengt op de duur een doordringende klank, als het nazinderen van een klok of als de klank van een gamelan, voort.

Meteen daarna verschijnt een tweede vrouw, zakken twee andere buizen neer en vervolgt het concert, nu met twee muzikanten naast elkaar. Misschien beeld ik me dat in, maar de klank wordt zo doordringend en overrompelend luid dat mijn trommelvliezen even lijken te scheuren. Zou het kunnen dat de klank van de instrumenten elektronisch versterkt en verdubbeld wordt? Als ook een vierde buis achteraan het podium neerdaalt nemen nog een derde vrouw en een man daarachter plaats.

Daarop volgen vele variaties: door andere hamers, groot en heel klein of door de buis met de handen te beletten volop te resoneren plooit het kwartet een breed spectrum van klanken open. Het beroezende effect van die waterval aan rinkelende tonen doet je, maar dan via het gehoor, opnieuw vergeten waar je bent en zelfs wie je bent. Het effect van de klanken is echter anders dan die van het lichtspel: het maakt je lichter, vrolijker, geconcentreerder. Het is een andere vorm van trance.

Kruip toont menselijke perfectie, bereikt door opperste concentratie.

Dit tweede deel sorteert zo min of meer hetzelfde effect als ‘A possibility of an abstraction – a square dance’ in 2015. In dat stuk dansten soufi dansers, in alledaagse kledij, rond in vierkanten. Kruip duidde die keuze voor het vierkant in plaats van de cirkel toen als de keuze voor een geometrische, en dus menselijke variant van de cirkels en spiralen die in de natuur overal voorkomen en als symbool ook vaak verwijzen naar goddelijke perfectie. Zij toonde menselijke perfectie, bereikt door opperste concentratie. Ook die leidt tot een staat van trance die maar ophoudt als de oefening voorbij is.

‘A possibility’ exploreert zo op twee manieren hoe de manipulatie van de waarneming – eerst het gezicht, daarna het gehoor – je als toeschouwer kunnen voeren naar een haast mystieke toestand waarin je jezelf vergeet, alsof je verdwijnt in het beeld of de klank. De extreme aandacht en concentratie die dat vereist van de performers en de ontwerpers van licht en geluid maken het tot een uitzonderlijk werk, ook al herneemt het dan ideeën en een strategie die Kruip tien jaar geleden al uitwerkte en waarbij ze toen al schatplichtig was aan eerdere historische experimenten op dat stramien.